

for a living planet®

ФЕРМЕРИ В КРЪВТА

*Животът на семейно стопанство
В село Писанец В Русенски Лом*

*Правим истински, качествени продукти
без добавки и консерванти, но нямаме
право да ги продаваме!*

Семейната ферма на Нено (на 57 г.) от село Писанец в сърцето на Природен парк Русенски Лом е създадена през 1988 г. Двадесет години по-късно той предава стагата на своя син Николай. В момента всички членове на семейството живеят във фермата – Нено, младото семейство на неговия син Николай Ненов (на 25 г.), съпругата му Мариана и децата им деца Пенка (на 6 г.) и Петър (на 10 г.).

Стопанството е разположено в жилищната зона на семейството, но е отделено от къщата. Във фермата се отглеждат над 50 овце, а също агнета, овни, кози, кон, магаре и дори 3 овчарски кучета. В зависимост от своята възрастова група, животните са разпределени в три обора с пет помещения. Основното стаго се отглежда в едното помещение. Агнетата на възраст от 3 до 10 дни са във второто помещение. В третото помещение се отглеждат заплодените овце. Току-що родилите овце и новородените агнета са в четвъртото помещение. В петото помещение се отглеждат агнетата на възраст от 1 до 3 дни.

Село Писанец е обградено от Батаклията - много добре развито държавно дивечовъдно и ловно стопанство. Дивите животни са чести посетители на близките земеделски земи, където се хранят. Прилаганите земеделски практики позволяват поддържане на биологичния статус на гората, ливадите и пасищата по поречието на Бели Лом. Пасищата в близост до селото са защитено местообитание за популацията на европейския лалугер. Сенокосите също са местообитание с консервационна стойност.

Отглеждането на кози и овце се пренася от поколение на поколение. Дядото на Николай е отглеждал животни и самият Николай се включва в работата на стопанството още от много малък. Не е изненада, че той завършва Професионалната гимназия по селско стопанство в Образцов чифлик, Русе. Обучението е насочено повече към техническите аспекти на селското стопанство, отколкото

В сърцето на Русенски Лом

политиката и мерките за подкрепа на земеделието, но Николай смята, че наученото там е много полезно за ежедневната му работа в стопанството. Следвайки стъпките на своя баща, земеделието се превръща в професия за Николай и негова основна дейност. Опитвал се е да работи и допълнително извън фермата, но съчетаването на двете се оказва твърде трудно. В същото време Николай не желае да се занимава с нещо друго, тъй като това означава, че трябва да напусне селото и да се премести да живее в града.

Фермата е основен източник на доход за семейството. Нено пасе животните. Николай се занимава с по-голямата част от дейностите във фермата – гоене, почистване на оборите, разпределяне на водата и храната за животните, производство и комбиниране на фуражите, договаряне с администрацията, доставчиците на сено и зърно. Нено и Николай сами израждат овцете-майки; Мариана се грижи за домакинството и заедно с децата помага при гоенето на животните.

Всички са съгласни, че животът във фермата е много труден и отнема голяма част от времето им. Винаги има нещо, което изисква грижа, особено животните. Нено се усмихва и казва, че през зимата, когато овцете-майки се агнят, той е много неспокоен и буквално спи на стола.

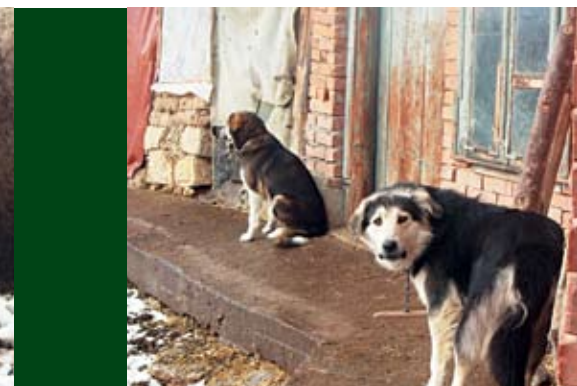
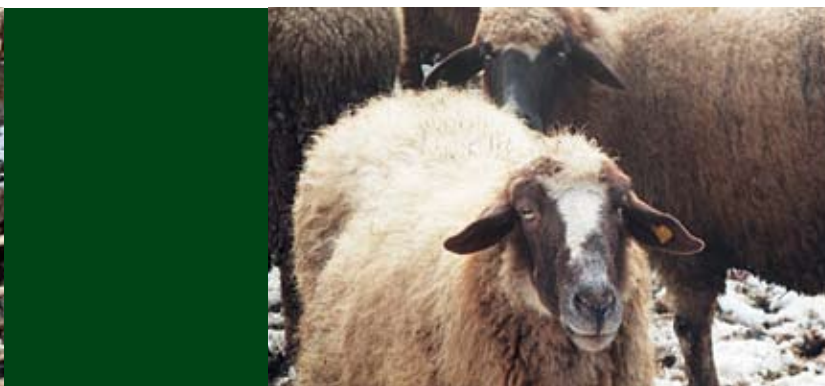
Мариана споделя: “Не може да кажем, че е лесно, но затова пък имаме качествени продукти. Имаме възможност да консумираме истинско прясно и кисело мляко, сирене и кашкавал, които самата аз приготвям от млякото, което си произвеждаме. Другото хубаво е, че децата виждат и се учат да гледат животни. Това ще ги направи независими в бъдеще, защото ако искат, ще могат да работят в собствена ферма.”

Нено казва, че сега земеделието и стопаните са много по-зависими от парите, отколкото преди. Въпреки всичко, той вярва, че човек може да отглежда животни само ако му е в кръвта.

Фермата и земеделският бизнес

Повечето от овцете във фермата са от породата Плевенска черноглава овца, но някои са и от смесени породи. Животните пасат от ранна пролет до късна есен и през зимата, когато няма снежна покривка. Стопанството използва за паша общинските пасища. През лятото се използват пасищата в близост до селото, а през есента животните се местят на пасища, които се намират на 6-8 км от селото.

Семейството разполага и с 2 ха собствена земя, която отдава под наем и получава в замяна зърнени култури за фураж. Получените количества не са достатъчни, за да покрият нуждите на животните, затова фермата закупува допълнително 3 тона ечемик и един тон царевица на година. Изборът на фураж зависи от качеството и цената. Семейството използва и около 1 ха ливади за производство на 1500 бали сено и люцерна годишно. В семейната градина те отглеждат в малки количества плодове и зеленчуци за собствена консумация

Паша на общинските пасища в Писанец

В землището на селото има около 250 ха общински пасища. Общо в Писанец има 300 овце, 300 кози и 50 крави, които пасат на тези пасища. Въпреки това пашата не е обща.

Пасищните права не са официално разпределени сред ползвателите, но фермерите никога не си пречат един на друг.

Като се има предвид, че селото се намира в ниската част и е обградено с пасища върху скалите, лесно се вижда дали пасището вече е заето. Тогава фермерите водят животните си на друго пасище.

Има и по-отдалечени пасища. Някои от тях се намират в ловното стопанство Батаклията (част от Природен парк Русенски Лом), където пашата е забранена.

„През зимата всяка сутрин ставаме в 6 часа. Започваме деня с хранене и поене на животните. Докато те се хранят, проверяваме дали всички животни са в добро състояние. След това основното стаго излиза навън. Ако няма снежна покривка, стагата отива на паша и се завръща във фермата към 18 часа. Пашата обикновено се извършва върху пасищата в близост до селото. През деня почистваме оборите, така че подът им да е покрит със суха постеля. После презглеждаме бременните овце и агнетата. През зимата не доим животните. Когато животните се върнат от паша, отново ги презглеждаме, храним ги и ги поим. През пролетта ставаме в 5 сутринта, доим животните до 6, защото млякото трябва да бъде доставено до 7 часа.

Поради намаления брой на животните в селото, вече има пасища и ливади, които са превзети от нежелана растителност. Районът е с висока природна стойност и както Нено, така и Николай са напълно наясно с това. Нено дори казва, че тъй като е всеки ден навън сред природата, той вече е част от нея. Дватамата са участвали и в публичното обсъждане за определяне на местата от европейската екологична мрежа Натура 2000.

Типичен зимен ден във фермата

«Ако не изкарваме животните на паша, пасищата „полу-гяват“ и не след дълго се покриват с храсти и плевели, а дивите животни изчезват. Това вече се случва на места. В същото време ние зависим от естествените пасища. Те са важни за нашите животни; качеството на млякото е друго, когато овцата е пасла свободно», казва Николай.

Все пак той признава, че основни двигатели на промяната са пазарите и законодателството. В момента няма регулиран пазар на агнета, което означава, че те не могат да планират дългосрочно или да разчитат на направеното планиране. Нещо повече, цената на млякото на изхода на фермата е много ниска. Тази ситуация е добра само за големите ферми. Според него законодателството би трябвало да насърчава и защитава дребните стопанства, за да могат и те да излизат на пазара.

Фермата произвежда около 80 литра овче мляко и 30 литра козе мляко. Към момента млекопроизводителите могат да продават продукцията си само на регистрирани млекосъбирателни пунктове и нямат право на директна продажба от фермата. От друга страна от месец ноември 2008 г. млекосъбирателният пункт в село Писанец е затворен. Оттогава събирането на млякото става проблематично. Доходът на семейството от продажба на мляко става много нередовен.

Мариана прави кисело мляко, сирене и кашкавал. „Специалната стойност на продуктите, които правя, е, че те са истински, качествени продукти без добавки и консерванти“, казва тя. Във фермата тази дейност може да се извършва само за задоволяване на собствените нужди на семейството. Продуктите не може да бъдат продавани на трети лица, тъй като това е забранено от българското законодателство. Така се ограничават възможностите на семейната ферма да добавя стойност към произведената продукция и да инвестира в постигането на някои хигиенни изисквания. Например семейството ще трябва да отдели

*Проблемът със събирането на млякото
от дребните производители*

мястото за преработка на мляко от оборите. В момента млякото се преработва в кухнята.

Семейството има редовни клиенти от града, които предпочитат да отидат до фермата в края на седмицата и да купят директно от тях мляко и сирене. Те имат доверие във фермата и предпочитат да нарушат закона, вместо да купуват от супермаркета.

Мариана казва, че през изминалите години, когато е имало договор с млекопреработвател, качеството на млякото и броя на микроорганизмите са били следени редовно и са били в нормата. Тя е съгласна, че качеството на млякото трябва да се контролира стриктно и че трябва да има работеща схема за контрол заради безопасността на потребителите и репутацията на фермата.

Млекосъбирателният пункт в Писанец беше затворен през ноември 2008 г. Според преработвателя по-рентабилно е да се използва сухо мляко, отколкото да се управлява определен брой млекосъбирателни пунктове и да се заплаща суровото мляко. Това доведе до редица проблеми за фермерите:

1. Производителите на мляко нямат редовен пазар за млякото си, което води до нередовни доходи;
2. Производителите на мляко нямат договор с преработвател, което е критерий за допустимост за получаване на млечни субсидии, а това допълнително намалява дохода на стопанствата;
3. Производителите на мляко нямат право да продават директно на крайни потребители като алтернатива на продажбите на преработватели.

Всичко това води до тенденция на ликвидиране на млечните стопанства в района и в цялата страна. Освен свързаните с това икономически и социални проблеми, изоставянето на екстензивната паша води до намаляване на биологичното разнообразие на полустепнените тревни местообитания.

*Влияние на Общата селскостопанска
политика върху стопанството*

Николай казва, че в селото трудно се забелязва положителна промяна от членството на страната в Европейския съюз. Той има чувството, че изискванията стават по-строги и по-трудни за изпълнение. Той е наясно, че за да отговори на изискванията на ЕС трябва да премести фермата си извън селото до януари 2010 г. Освен това трябва да изгради торище, допълнителни сгради, да има определена площ с люцерна (3 ха). Наясно е и с изискванията, на които трябва да отговарят сградите, за да се гарантира качеството на млякото.

За Николай е трудно да кандидатства за финансиране от фондовете на ЕС, защото не може да осигури съфинансирането – стопанството е малко и наличните финансови ресурси са силно ограничени. От друга страна, политиката на правителството да изисква договор с млекопреработвател и фактура от него, за да може фермата да получи млечна субсидия, е несправедлива спрямо дребните производители.

“Преди изкупната цена на млякото зависеше от качеството му. Сега количеството е определящо за цената – без количество не получаваш и квота. Мисля, че качеството на млякото би трябвало да определя неговата цена”, добавя Мариана.

Николай вярва, че субсидиите са много важни за фермерите, които не могат да оцелеят без тях. Той получава субсидия за пасищно животновъдство. Николай се регистрира като земеделски производител през месец март 2008 г. Отнема му месец и половина да подготви само необходимите документи за регистрацията. Сега иска да кандидатства по мярката „Млад фермер“ на българската Програма за развитие на селските райони.

Той не знаеше, че за това може да получи безплатна консултантска помощ от Областната служба за съвети в зе-

Бъдещето

Този портрет на селски стопани е част от кампания за повишаване на осведомеността и разбирането за ролята, която някои земеделски стопани и стопански системи играят за поддържането на селски райони, за опазването на богатото биоразнообразие и производството на вкусна храна.

меделието. По-голямата част от информацията, която е получил е от офиса на международната природозащитна организация WWF в Русе, с който има редовна връзка.

Николай не членува във фермерски съюз или друга местна асоциация. Той осъзнава, че гребните фермери не са представени на национално ниво и не са разпознаваеми на пазара. Според него това е сериозен проблем: „Щом не сме на пазара, никой не знае за нас и за това, което се опитваме да направим. Ако имаме достъп до пазара хората ще разпознават нас и нашите прогулки“.

“Искам да разширя стопанството си. Искам да мога да задоволявам нуждите на семейството си, но ще е много трудно при сегашното законодателство”, пояснява Николай. Той особено се тревожи от това, че след януари 2010 г. фермата му ще трябва да е извън населеното място. Той няма налични средства за това, а и е трудно да получи банков кредит: „Имам нужда от пари, за да инвестирам и подкрепя, за да разработя проектни предложения“.

Николай се надява, че децата му ще поемат стопанството, но добавя, че те са още малки, за да мислят за това. Разочарован е от това, че законодателството не защитава гребните животновъди, които са истинските пазители на земята. Когато го попитат какво друго би вършил, ако вече не се занимава със селско стопанство, Николай се смее и казва: „Ще бъда фермер.“

Проектът „Фермерите и опазването на земеделските земи с висока природна стойност“ се осъществява с подкрепата на Европейския съюз.

Ограничение на отговорността: Цялата отговорност за публикацията е на издателя. ЕК не поема отговорност за използването на съдържаната тук информация.

Публикувано през март 2009 г. от международната природозащитна организация WWF Дунавско-Карпатска програма (WWF-DCP), Виена/София/Букурещ.

Текст на Мая Тодорова принос от Янка Казакова и Юлия Григорова.

Снимки на Мая Тодорова.

За отпечатването е използвана екологична хартия без киселина /ACID free/, без хлор /ECF/ по технология, щадяща околната среда

WWF иска да спре влошаването на околната среда, за да може в бъдеще хората да живеят в хармония с природата. Това може да се постигне чрез:

- * запазване на биологичното разнообразие
- * устойчивото използване на възобновяеми природни ресурси
- * намаляване на замърсяването и разхищението

WWF Дунавско-Карпатска програма България

ул. Княз Борис 71, ет. 2, ап. 2

1000 София

Тел.: 02/950 50 41, 02/987 24 67

Тел./факс: 02/950 50 40

E-mail: office@wwfdcp.bg

web site: <http://wwf.bg>

for a living planet®